

Peter Bakker

Lektor

Aarhus Universitet, Afdeling for Lingvistik

linpb@hum.au.dk

Romani: anerkendt mindretalssprog mange steder i Europa, men ikke i Danmark

Romani er det sprog, der tales af et flertal af verdens romaer, også kendt som sigøjnere, sandsynligvis af mere end fem millioner i verden, og af nogle tusinde i Danmark. Sproget stammer fra Indien, hvorfra forfædrene til Europas romaer må være flygtet for 1000-1500 år siden. De første romaer kom til Danmark i begyndelsen af 1500-tallet, og den første danske anti-sigøjnerlov er dateret 1536: "alle tatere, som her ere eller findes udi riget, forvises at drage ud af riget inden tre maaneder". Modtagelsen blev ikke meget bedre i de næste 450 år: i begyndelsen af anden verdenskrig blev en gruppe flygtninge fx nægtet adgang til Danmark, og de fleste af disse blev dræbt i tyske koncentrationslejre.

Danmark er et af de få europæiske lande, der ikke anerkender romani som mindretalssprog. Nabolandene Tyskland, Sverige, Finland og Holland har fx alle sammen anerkendt romani som mindretalssprog på nationalt niveau (fx i den finske forfatning) og/eller i statslige fortolkninger af internationale pagter og traktater. I Sveriges modersmålspolitik har romaer tilmed en særlig status: Romabørn har ret til modersmålsundervisning på to sprog, fx både romani og serbisk. Også mindre ressourcestærke lande i Europa har givet romani officiel status, såsom Makedonien, Montenegro, Serbien, Slovakiet og Slovenien.

Danmark er flere gange blevet opfordret af danske roma-organisationer og internationale menneskerettighedsorganisationer til at anerkende romani som sprog eller til at "styrke Romaernes kulturelle, historiske og sproglige arv" (Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance ECRI i 2005).

Europarådet formulerede i 1992 *Den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog*, som Danmark ratificerede i 2000, og som blev lov fra 2001. Pagten omfatter kun traditionelle mindretalssprog, og ikke indvandrersprog, men den gælder også for ikke-territoriale mindretal. Romani og jødiske sprog er eksempler på sprog, som ikke er knyttet til bestemte geografiske områder. I forhold til pagten valgte Danmark kun at anerkende tysk som mindretalssprog. Romaforeninger protesterede imod den manglende anerkendelse. En international ekspertkomité skal holde

øje med landenes politik med hensyn til mindretalssprog. Der er nu kommet to ekspertrapporter om Danmark, i 2004 og 2007. Allerede i den første rapport spurgte eksperterne til romani, og som svar begrundede regeringen udelukkelsen med, at romani ikke var blevet talt i lang tid og kontinuerligt i Danmark. Den danske regering afviste ligeledes at give romaerne særlige sproglige rettigheder, da de som alle andre sproggrupper i forvejen har visse rettigheder. I den sidste rapport (fra september 2007) anbefalede ekspertkomitéen en anerkendelse af romani, med den begrundelse at roma lider under særligt stærke negative fordomme. I 2007 anbefalede Europarådets ministre at finde ud af, hvor meget romani var blevet talt gennem tiderne i Danmark. Det ser nu ud, som om anerkendelse af sproget afhænger af, om man kan bevise, at danske romaer har beholdt deres sprog indtil 1960'erne. Regeringen kunne i stedet indtage et mere humanitært syn på sagen og specifikt støtte romani som en slags *Wiedergutmachung*.